

УДК 378

Тань Сяо, Чень Цзін*

РОЛЬ НАРОДНИХ ТРАДИЦІЙ У СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В КНР

У статті характеризуються цілі та аналізуються основні завдання національно-патріотичного виховання студентської молоді у вищій школі КНР. Характеризуються провідні напрямки виховання молоді – громадянське, інтернаціональне, полікультурне, релігійне, моральне, фізичне. Розкривається їх зміст, основні форми та методи організації. Автори зазначають, що в КНР мета національно-патріотичного виховання конкретизована в розв'язанні таких виховних завдань, як виховання морально стійкої особистості; формування громадянина, який бере активну участь у демократизації суспільства; виховання людини, здібної жити в гармонії з природою, і громадянина, який пам'ятає свої національні традиції.

Ключові слова: студент, вища школа, народні традиції, національно-патріотичне виховання, КНР.

У сучасних умовах, коли економіка КНР розвивається з геометричною прогресією, не менш важливим залишаються питання виховання різнобічно розвиненої людини. Чим ширше держава інтегрується до світу, тим сильніше постає питання про особливості національного духу, народної культури, історичного минулого, мистецтва і традицій народів, що проживають на загальній території. Цими проблемами переймаються і китайські дослідники, такі як Дінь Юйлін, Цзоу Хуаньцзін, Пань Іхе, Чжан Чжунцян. Автори звертають увагу на різні аспекти міжкультурної взаємодії та, що важливо для Китаю, – на проблему культурної регіональної ідентичності.

З філософської точки зору феномен регіональної ідентичності представлений у дослідженні Лі Піна [3]. Автор висвітлює це питання таким чином, як воно поставлене в політичній стратегії китайської держави, оскільки разом із глобальними постають і локальні проблеми, пов'язані зі збереженням національної культурної специфіки, культурних особливостей народів, що проживають на його території. З урахуванням політичних районів Китаю вирішення таких проблем можливе «на рівні регіональної культурної політики, що враховує геополітичні, господарсько-економічні, історико-культурні та інші фактори конкретних внутрішніх регіонів країни» [5, с. 174]. Педагогічний аспект такої проблеми традиційно розглядається в контексті завдань національної проблематики, оскільки врахування полікультурних і поліетнічних особливостей держави обов'язково було і є представленим як одна з пріоритетних національних стратегічних завдань і цінностей суспільства загалом.

Ця позиція є головною для педагогічної науки Китаю й представлена положеннями теорії і практики національного виховання. Кожна держава ставить перед педагогікою завдання – виховати громадянина своєї держави, патріота, який сповідує і наслідує принципи гуманізму [1]. Педагогу, як функціонеру національної системи освіти, належить вирішальна роль у здійсненні свідомої зміни світогляду, регулюванні ціннісних орієнтирів індивіда, що ґрунтується на національній ідентифікації, вірі в духовні сили своєї нації, її майбутнє, у почуттях відповідальності перед своєю нацією; уміннях осмислювати моральні й культурні цінності, історію, звичаї, обряди, символіку своєї держави [2].

Зважаючи на викладене вище, метою статті є визначення ролі національних традицій у системі національно-патріотичного виховання студентської молоді в КНР.

Зазначимо, що на відміну від української системи освіти, у КНР значно менше уваги приділяється питанням виховання дітей і молоді. Про це зокрема свідчить навіть відсутність терміна «виховання». Ці питання частково входять до поняття «освіта».

Певні прогалини у вихованні призвели до песимістичних настроїв серед молоді,

*© Тань Сяо, Чень Цзін

зниження їх етичного та морального рівня, збільшення кількості наркоманів, алкоголіків і правопорушників. Вивчення й узагальнення науково-педагогічних джерел свідчить, що на межі тисячоліть перед КНР стоїть глобальна мета – визначити ієрархію проблем і пріоритетів національно-патріотичного виховання, виходячи із загальнолюдських цінностей (толерантне ставлення до інших рас, релігій, культурних традицій; особисті високоморальні якості; готовність допомогти іншим людям тощо).

Слід звернути увагу на те, що в КНР подібні пріоритети і проблеми розглядаються через призму національного бачення виховання.

Загальні цілі виховання, сформульовані Міжнародним бюро освіти, полягають у цілісному розвитку особистості шляхом забезпечення постійного підвищення її розумового, естетичного, емоційного, фізичного і соціального потенціалу; у підготовці молоді до активної ролі в економічному та громадянському житті суспільства, до успішного функціонування в умовах швидкої зміни технологій, мультикультурного суспільства; у розвитку навичок наукового мислення, критичного осмислення дійсності, розв'язання проблемних ситуацій.

Щодо тлумачення освітніх цілей варто зазначити, що вони мають більш вузький характер порівняно з перевіреною роками ідеєю всебічного розвитку особистості, яка включає більш широкий спектр виховних напрямків. Наприклад, урахуовуючи сучасні вимоги розвитку суспільства, пріоритетними напрямками виховання визначаються громадянське, економічне, правове, екологічне, статеве та деякі інші. А підготовка молоді до активної ролі в громадському житті суспільства, формування критичного мислення взагалі є більш вузькими завданнями громадянського і розумового виховання.

У КНР мета виховання конкретизована в розв'язанні таких виховних завдань, як виховання морально стійкої особистості, підготовленої до життя в полікультурному та багатонаціональному середовищі; формування громадянина, який бере активну участь у демократизації суспільства; виховання людини, здібної жити в гармонії з природою, і громадянина, який пам'ятає свої національні традиції.

Набуває актуальності й проблема інтернаціонального виховання, в основі якого лежить потреба вивчення і засвоєння культур інших народів. Так, у педагогічних колах утверджується концепція виховання жителів Землі як спільного будинку людства. Поряд з інтернаціональним вихованням важливою залишається і проблема полікультурного виховання, яка передбачає врахування культурних і виховних інтересів національних та етнічних меншин.

Варто також звернути увагу на той факт, що в КНР проблема полікультурної освіти має свої особливості. Ці питання пов'язані з процесами створення єдиного громадянського суспільства, що сприяє, з одного боку, формуванню китайської нації, а з іншого – забезпечує інтереси малих етнічних груп, насамперед жителів певних провінцій.

Доцільно також підкреслити, що і нині в КНР продовжується дискусія з проблем виховання та політики. Як відомо, в переважній більшості країн Заходу традиційно сильна концепція виховання незалежно від політико-ідеологічних установок. Але, як свідчить досвід, таке положення є швидше декларацією, ніж реальністю.

Значну увагу світова школа приділяє громадянському вихованню, вихованню політичної культури. Мета громадянського виховання в КНР, як і в Україні, полягає у формуванні свідомого громадянина, патріота, професіонала своєї справи. Виходячи з цього, до навчальних програм із загальноосвітніх предметів включено рольові ігри («Вибори», «Суд» тощо). Значна увага в навчальному процесі як середньої, так і вищої школи приділяється й вивченню суспільно-політичних дисциплін. Наприклад, у КНР до програм середньої та вищої школи включено спеціальний курс з основ громадянознавства. На початку ХХІ століття такі курси почали з'являтися і в Україні.

Вивчення досвіду функціонування вищої школи в КНР дозволяє стверджувати, що зміст громадянського виховання також передбачає й підготовку до національних

свят, виконання патріотичних пісень, щоденну клятву на вірність прапора.

Серед методів і форм громадянського виховання перевага надається «активним методам», а саме: методу соціодрами; відкритої трибуни; соціально-психологічним тренінгам, які навчають студентів правильно спілкуватися, розв'язувати дискусійні питання мирним шляхом; аналізу соціальних ситуацій; іграм-драматизації тощо. Також використовуються й традиційні методи – бесіди, диспути, лекції, семінари та деякі інші.

У КНР значна увага надається вихованню в родині, де не тільки відбувається соціалізація особистості, але й формуються задатки національної свідомості. Філософія «родове знання» – «родознавство» акумулює історичний етносоціально-культурний досвід предків, який для наступних поколінь набуває значення цінності. У діалогічному спілкуванні виявляється суспільно-історична й особистісна необхідність поколінь одного для іншого, відбувається власне осмислення причетності до родового середовища; духовний досвід предків виховує національну гордість, толерантне ставлення до культури інших народів.

Саме через феномен родової субкультури відбувається відчуття й осмислення полікультурності в молодшого покоління. Що стосується вищої, зокрема педагогічної освіти в контексті національної ідеї, то вона проходить етап модернізації і реформування. Цей аспект представлено в дослідженнях таких учених, як Ван Цзедун, Дін Вандін, Ду Яньянь, Лі Цзюньюнь, Цао Хуйїнь. Аналізуючи педагогічну освіту в Китаї, вони зауважують, що на сьогодні існує ще низка недоліків і суперечностей, які вимагають їх усунення, а також комплекс завдань, що вимагають оптимального вирішення.

Наприклад, Лі Яньхуей, порівнюючи принцип гуманізму в педагогічній освіті в КНР і в Росії, визначає специфіку останнього його зумовленістю національного уявлення «якостей особистості», а також тим, що ідея гуманізації вищої педагогічної освіти попри її офіційне схвалення все ще не отримала в КНР глибокого і всебічного розуміння та широкого застосування у процесі підготовки вчителя. Автор акцентує увагу на об'єктивно існуючих і негативних явищах, що стримують освітній процес гуманістичного характеру. Серед них – ігнорування або применшення ролі гуманітарних дисциплін; уніфікація методів навчання; постановка викладача в центр освіти; стійкі суб'єкт-об'єктні відносини «викладач-студент»; відсутність демократичної атмосфери; нестача автономності в процесі функціонування і розвитку педагогічних ВНЗ і багато інших [4].

Постійна увага приділяється і проблемі виховання в процесі навчання. Зокрема, навчальні програми з різних дисциплін, особливо дисциплін гуманітарного циклу (історія, іноземна мова тощо) передбачають і розв'язання завдань морального, інтелектуального, фізичного та трудового виховання молоді.

У відповідь на життєві проблеми в навчальних програмах ВНЗ з'являються й нові дисципліни, пов'язані з антинаркотичною, антиалкогольною тематикою та природоохоронною діяльністю. Вивчення та узагальнення науково-педагогічних джерел свідчить, що ідея гуманізації суспільства призвела до переоцінки цінностей. На перший план вийшли завдання формування у студента замість індивідуалізму і суперництва вмінь співпрацювати, допомагати один одному, поважати людей незалежно від їх раси, національності тощо. Варто підкреслити, що в КНР велике значення приділяється питанням виховання молоді у громаді (розроблення групових проектів, туристські походи тощо).

Постійно модернізуються методи морального виховання. Вони не обмежуються бесідами та диспутами. Досить часто використовується метод «сутички з проблемою», який передбачає дискусію з проблем моралі, обговорення гострих проблем моралі минулого і майбутнього, формування у студентів власної думки з того чи іншого питання.

Більшість китайців дотримуються релігійних звичаїв минулих років. Зокрема в неділю, як правило, зачинено театри, музеї, кінотеатри, магазини. У більшості сімей непристойно в цей день приймати гостей, розважатися. Також значна увага у вищій

школі КНР приділяється питанням фізичного виховання молоді. Взагалі займатися спортом за рубежом престижно. З метою підвищення престижу фізичної культури і спорту засоби масової інформації демонструють президента, який займається легкою атлетикою; рок-співака, що грає в баскетбол; бізнесмена, який займається плаванням. Усе це стимулює студентську молодь до занять спортом. Майже всі вони займаються спортом на базі добре обладнаних стадіонів чи спортивних комплексів.

Значне місце в системі навчання у ВНЗ посідають різноманітні форми громадської роботи, участь у яких сприяє інтелектуальному і професійному розвитку студентської молоді. Доцільно також звернути увагу на те, що вища школа КНР відрізняється великою кількістю деканів, які відповідають за різні ділянки роботи з студентами. Зокрема це декан зі студентських питань, декан зі студентського життя, декан, що відає гуртожитками, помічник декана зі студентських питань, два помічники декана зі студентського життя, заступник помічника декана зі студентського життя, а також досить багато деканатів, які здійснюють контроль за студентством. Крім того існують органи студентського самоврядування.

Отже, на межі тисячоліть перед КНР стоїть основна мета – визначити ієрархію проблем і пріоритетів виховання, виходячи із загальнолюдських цінностей. Реалізація означеної мети відображена у провідних напрямках виховання студентської молоді, а саме громадянському, полікультурному, інтернаціональному, моральному, релігійному, фізичному, естетичному, трудовому та деяких інших. У КНР подібні пріоритети та проблеми розглядаються через призму національного бачення виховання.

До перспективної тематики подальших наукових пошуків можна віднести питання порівняльного аналізу виховання студентської молоді в Україні та КНР.

Література:

1. Калашнікова Л. М. Педагогіка вищої школи в схемах і таблицях : навч. посібник / Л. М. Калашнікова, О. А. Жерновникова. – Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2016. – 260 с.
2. Кузьменко Ю. В. Роль патріотичного виховання при формуванні сучасного громадянина та патріота України / Ю. В. Кузьменко // Формування особистості громадянина та патріота в системі освіти України : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (у режимі інтернет-конференції) (м. Запоріжжя, 9-10 жовтня 2014 р., КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти») – [офіц. сайт] – Режим доступу : <http://www.zoipro.zp.ua>.
3. Ли Пин. Культурная регионализация в условиях межкультурного взаимодействия (на примере Автономного района Внутренней Монголии КНР) : автореф. дисс. ... канд. филос. наук : 09.00.13 / Пин Ли. – Чита, 2007. – 19 с.
4. Ли Яньхуэй. Гуманистическая направленность модернизации высшего педагогического образования в России и Китае : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Ли Яньхуэй. – Иркутск, 2007. – 202 с.
5. Реброва О. Є. Актуальні аспекти підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін в умовах полікультурного середовища / О. Є. Реброва // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Сер. Педагогіка і психологія : збірник статей. – Ялта : РВВ КГУ, 2007. – Вип. 13. Ч. II. – С. 171-177.

Тань Сяо, Чэнь Цзин

РОЛЬ НАРОДНЫХ ТРАДИЦИЙ В СИСТЕМЕ НАЦИОНАЛЬНО-ПАТРИОТИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ В КНР

В статье характеризуются цели и анализируются основные задачи национально-патриотического воспитания студенческой молодежи в высшей школе КНР. Характеризуются ведущие направления воспитания молодежи – гражданское, интернациональное, поликультурное, религиозное, нравственное, физическое. Раскрывается их содержание, основные формы и методы организации. Авторы отмечают, что в КНР цель национально-

патриотического воспитания находит свою конкретизацию в решении таких воспитательных задач, как воспитание нравственно устойчивой личности; формирование гражданина, который принимает активное участие в демократизации общества; воспитание человека, способного жить в гармонии с природой, и гражданина, который помнит свои национальные традиции.

Ключевые слова: студент, высшая школа, народные традиции, национально-патриотическое воспитание, КНР.

Tan Xiao, Chen Jing

THE ROLE OF PEOPLE'S TRADITIONS IN NATIONAL PATRIOTIC
STUDENT CHILD EDUCATION IN CHINA

The article describes the goals and analyzes the main tasks of the national-patriotic education of student youth in China's high school. Characterized by the leading directions of education of youth - civil, international, multicultural, religious, moral, physical. Their content, basic forms and methods of organization are revealed. The authors note that in China, the goal of national-patriotic upbringing is finding its concretization in the solution of such educational tasks: the upbringing of a morally stable personality; the formation of a citizen who actively participates in the democratization of society; the upbringing of a person capable of living in harmony with nature and a citizen who remembers his national traditions. In China, much attention is given to upbringing in a family where not only is the socialization of the individual, but also the impulses of national consciousness are formed. In dialogue dialogue manifests the socio-historical and personal necessity of generations of one for another, the actual understanding of the involvement in the generic environment takes place; spiritual experience of ancestors brings national pride, tolerant attitude to the culture of other peoples. It is through the phenomenon of the generic subculture that the sense and comprehension of multiculturalism in the younger generation is taking place. With regard to higher education, in particular pedagogical education, in the context of a national idea, it goes through the stage of modernization and reform.

Key words: student, high school, folk traditions, national-patriotic education, China.

Рецензент: Кузьменко Ю.В.